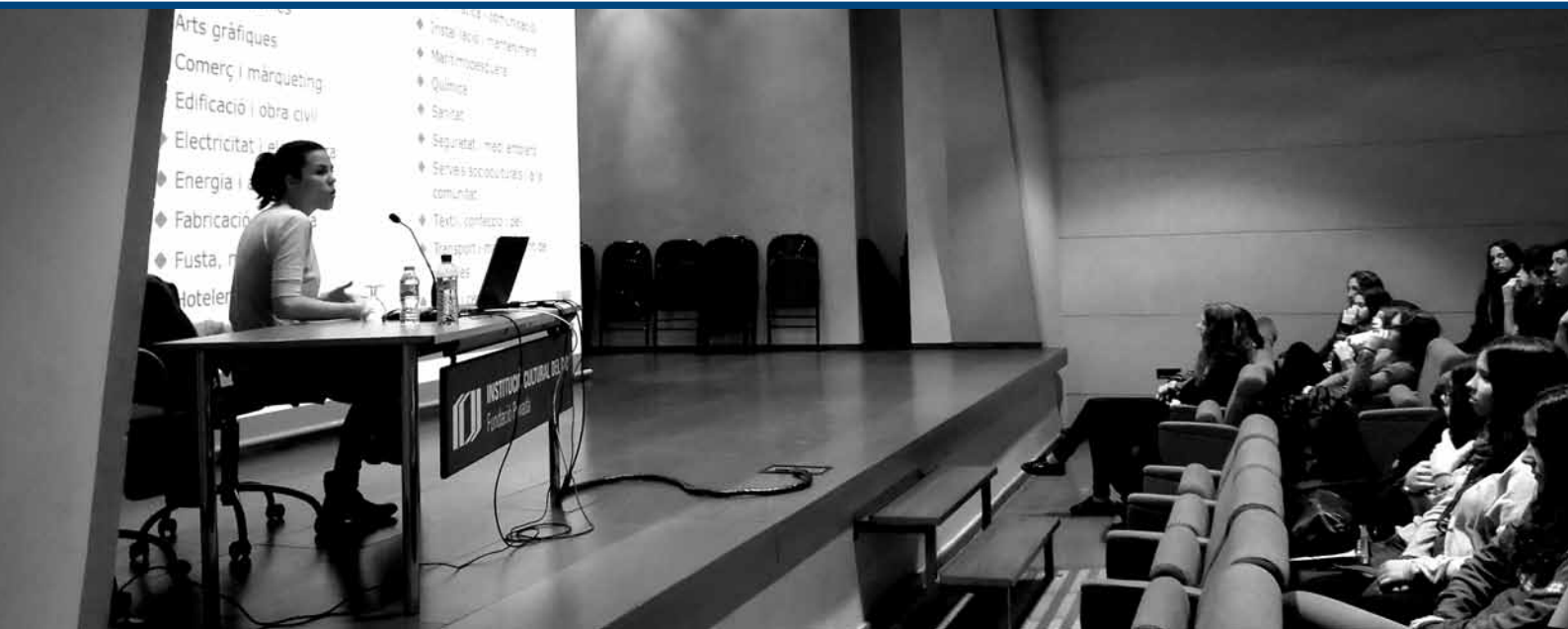

Escoles

Orientació i acompanyament a les escoles de la ICCIC

Equips directius de les escoles Thau i Eulàlia Lorés,
coordinadora d'orientació de CIC Escola de Batxillerats

L'acompanyament i l'orientació de l'alumnat a les escoles de la ICCIC són essencials a totes les edats; en aquest sentit, hi ha una implicació de tot el personal de les escoles, docents i no docents i, de manera més significativa, del tutor del grup, juntament amb els equips de mestres i professors. Des que l'alumnat inicia el seu camí escolar, als 3 anys, fins que acaba l'escolarització, sigui obligatòria o postobligatòria, té l'acompanyament i el seguiment necessaris per poder construir el seu projecte vital.

ESCOLES THAU BARCELONA I THAU SANT CUGAT

Parvulari

Quan l'alumnat comença l'escolarització a P3, hi ha una dedicació especial a l'acolliment dels infants. El nostre objectiu principal del primer trimestre de P3 és que els nens i les nenes s'adaptin a l'escola. La gran majoria vénen de la llar d'infants i alguns, molt pocs, no han estat escolaritzats mai. No obstant això,

l'escola és un espai molt gran i cal vetllar perquè s'hi vagin trobant ben acollits. Per això és important que tinguin un espai propi per dinar, d'esbarjo i a l'aula.

Dins d'aquest entorn *fet a mida*, per facilitar el procés d'adaptació i orientació, a l'aula hi ha la mestra tutora i una monitora que ajuda en totes les tasques. També es fan activitats perquè els nens i les nenes vagin coneixent altres espais de l'escola i s'hi vagin familiaritzant.

A aquesta edat també és molt important l'acompanyament a la família, que es du a terme de maneres diverses:

- Reunions informatives abans que comenci el curs vinent perquè puguin saber el funcionament del parvulari i conèixer el mestre o la mestra.
- Visita individual, de l'infant amb els seus pares, abans de començar el curs. A Thau Sant Cugat (Thau SC), tots els alumnes de P3 vénen amb les seves famílies uns dies abans de començar el curs. El tutor o la tutora els acull individualment i fa una petita entrevista per fer un primer contacte.

- Entrevistes personals amb la família al llarg de tots el curs, que ajuden a mantenir el contacte escola-família i a explicar com s'adapta el nen o la nena a l'escola, com va evolucionant en l'aspecte social, de joc, d'aprenentatge i d'hàbits.
- Rebuda i comiat a les aules: el tutor o la tutora rep i acomiada afectuosament l'alumne individualment. Es fa cada dia matí i tarda i permet, també, el contacte diari amb la família, que fa possible una comunicació directa i forma part d'aquest suport i orientació des de l'escola cap a casa.

Altres aspectes organitzatius al parvulari, alguns propis de Thau Barcelona (Thau BCN) i d'altres de Thau SC, que afavoreixen, tant els uns com els altres, l'adaptació, l'orientació i l'acompanyament, són:

- Flexibilitat en l'horari escolar dels alumnes: els infants s'incorporen a l'escola des del primer dia amb l'horari complet. Però si els pares ho troben convenient, i s'escau, l'alumne pot reduir la jornada escolar. Si la mestra tutora observa que a un infant li està costant molt l'adaptació i suposa un entrebanc per a l'alumne, es recomana a la família de reduir la jornada.
- El protagonista de la setmana, a Thau SC (es fa en tots els nivells de parvulari). És una activitat enfocada a ajudar els infants a adaptar-se al seu grup classe, a sentir-se part d'un grup i a potenciar l'autoestima i el respecte.

Els nens i les nenes de P4 i P5 ja estan familiaritzats amb els espais i la vida escolar. La tasca dels mestres ja no és tant d'acollida i adaptació sinó

d'acompanyament i orientació en tot allò que es fa a l'escola, tant dins de l'aula, en un entorn d'aprenentatge i de joc compartit, al pati, en un entorn de joc a l'aire lliure, i en altres activitats que es fan al llarg de la jornada escolar.

El DOP (Departament d'Orientació Psicopedagògica), al parvulari, també té una funció bàsicament de suport en l'orientació i l'acompanyament a l'alumnat i als mestres. Quan la direcció de l'etapa i el tutor o tutora ho veu necessari, es dona aquest suport a l'aula amb plans d'actuació per detectar possibles necessitats específiques a l'aula i intervenir en els grups, si cal, amb l'objectiu de prevenir. Per aquest motiu, treballa conjuntament amb els professionals externs i les famílies. En els cursos de P-5 administra proves, com una eina més de prevenció. També és cert que l'escola ha de propiciar i facilitar les funcions del tutor per fer més fàcil aquesta adaptació i perquè sigui més fluïda i natural.

El DOP proporciona materials, metodologies i estratègies a seguir amb l'alumnat que ho requereixi, com també per a tot el grup. Té, primordialment, la tasca d'acompanyament i d'orientació a l'alumnat que requereix una atenció més específica. Aquesta tasca també es fa extensiva als mestres i a la família. Aquest aspecte també és molt important.

El parvulari és l'etapa d'inici de la descoberta i, per tant, l'orientació dels infants i l'acompanyament formen part de la vida a l'escola i de l'inici del seu projecte de vida. En tot moment es té en compte

el procés individual perquè es vagi formant assolint uns hàbits bàsics de comportament que li permetin anar adquirint autonomia i personalitat.

Primària

L'educació primària és l'etapa intermèdia entre el parvulari i l'ESO. L'alumnat comença la nova etapa amb tota la riquesa del món infantil i l'acaba a la preadolescència. Una etapa que permet consolidar les bases del coneixement, l'estructura del llenguatge i la descoberta del món científic i literari.

En aquesta etapa, per l'extensió i les complexitats que té, l'orientació i l'acompanyament individuals i dins del grup també són clau per consolidar hàbits socials i d'aprenentatge, i per conèixer-se a si mateix i l'entorn. Algunes de les accions que tenen relació directa amb l'acompanyament i l'orientació en aquesta etapa són les següents (algunes són més específiques de Thau BCN i d'altres de Thau SC):

- Reunió de benvinguda als alumnes que entren nous a l'escola, juntament amb els que canvien d'etapa. És una primera trobada en la qual s'expliquen els aspectes organitzatius de primària.
- La importància de la informació en la promoció de curs. El seguiment des de la tutoria dona informació sobre aspectes acadèmics, personals i de relació de l'alumne. Les reunions de traspàs d'informació entre tutors permeten ajustar, matisar i enriquir aquesta informació, que és cabdal per al nou tutor.
- El projecte Fem Cicle, incorporat a Thau BCN com a prova pilot, permet el seguiment de l'alumne al llarg del cicle. L'organització *cotutorial* (tutoria de cicle i compartida) dona una visió de la trajectòria de l'alumnat al llarg de dos cursos i, per tant, n'afavoreix l'orientació tenint en compte l'evolució personal al llarg de dos cursos. S'aconsegueix respectar el ritme individual de l'alumnat, i que el coneixement recíproc entre alumnes i tutors sigui molt alt.
- Entrevistes individuals amb l'alumne que permeten una relació més propera amb el tutor o tutora.
- Sessions de tutoria amb el grup. És molt important poder tenir el pols del clima del grup. Hi ha una bona eina de reflexió que és el sociograma. Aquesta eina permet visualitzar la situació de cada alumne respecte als altres i dels altres respecte a ell o ella.
- La barreja de grups. En diversos moments del recorregut escolar barregem els grups amb una clara voluntat de crear noves dinàmiques de relació i de coneixença. L'anàlisi global del grup que hem obtingut a partir dels sociogrames i el

treball des de la tutoria, asseguren que aquesta barreja sigui beneficiosa per a cada alumne i, també, col·lectivament.

- Resolució de conflictes. Es considera molt important ser proactius i per aquest motiu es passa a tots els alumnes un qüestionari de detecció que permet establir unes conclusions per treballar a través de la tutoria i l'equip docent.
- Projecte filosofia 3/18. Aquest projecte, que està implantat a tota l'escola, permet treballar molts aspectes relacionats amb la generació d'opinió, de sensibilitat i de respecte en diversos àmbits de creixement personal. Ajuda l'alumnat a discernir les actituds positives i negatives, a fer-se una composició sobre la realitat i la seva pròpia vivència de les coses. És una eina excel·lent que orienta per si mateixa.

En aquesta etapa, el DOP, a més de donar suport als docents en la seva tasca, té un paper important en la detecció de dificultats d'aprenentatge, sovint acompanyats de problemes de relació. Conjuntament amb la direcció de l'etapa i els tutors es fa seguiment als alumnes, concretament com a eina de prevenció i per detectar dificultats en l'aprenentatge i la relació entre iguals. A Thau SC, s'administren les proves Sèpal d'aptituds i de personalitat a primer i sisè de primària.

Des del DOP es participa en l'acompanyament de l'alumnat que té unes necessitats específiques durant l'escolarització. Hi ha uns punts concrets d'actuació que a primària ja són necessaris:

- Detecció i identificació de les necessitats educatives a l'aula (cognitives, emocionals, socials, competencials, etc.) tant per a l'alumnat que té dificultats com per a l'alumnat amb sobrecapacitació. Per tant, col·labora en l'estudi del perfil dels nens i nenes de cada grup (punts febles i punts forts).
- Suport als plans d'actuació a l'aula per atendre la diversitat.
- Suport als docents en l'aplicació d'algun pla específic individual per a l'alumnat que ho requereixi: prioritats educatives, competències i continguts a treballar, aspectes emocionals a tenir en compte, etc., i, en cas d'una necessitat educativa especial, derivació a professionals externs amb qui l'escola es coordina.
- Col·laboració en el traspàs d'informació de l'alumnat en el canvi d'etapa, juntament amb els tutors, per elaborar els grups i les necessitats específiques que hi pugui haver.

L'educació primària comprèn la trajectòria més llarga i diversa en la vida escolar de l'alumnat. Hi ha canvis molt importants en el creixement, la maduresa i l'aprenentatge al llarg de sis anys. Per tant, és una etapa molt decisiva en què els docents desenvolupen l'acció orientadora i d'acompanyament d'una manera col·legiada i compartida perquè cadascú pugui desenvolupar el seu projecte vital tenint en compte la personalitat, les habilitats, les capacitats cognitives i socials i, alhora, dins d'una comunitat que permeti desenvolupar la capacitat de sentir-se part dels grups.

ESO (educació secundària obligatòria)

Aquesta etapa, que comprèn quatre anys, l'alumnat l'inicia amb la preadolescència i l'acaba amb l'adolescència. Per tant és un període en què la personalitat, les emocions, les amistats i el coneixement de si mateix tenen un clar protagonisme. És una etapa en què els equips docents han de facilitar un creixement equilibrat entre els elements de tipus cognitiu, afectiu social i en valors que facin possible la incorporació de l'alumnat al món adult amb autonomia, responsabilitat i seguretat de si mateixos.

L'acció del tutor o tutora i dels equips docents s'enfoca cap a l'orientació en el desenvolupament de la personalitat de l'alumnat i el procés d'aprenentatge, i l'orientació acadèmica és molt important, ja que ajuda en la presa de decisions.

Els primers cursos d'ESO són de consolidació personal, social i cognitiva, per disposar d'una base sòlida per encarar els últims cursos de l'etapa en què l'alumnat ja haurà de prendre decisions. Per tant, l'orientació i l'acompanyament que s'ha estat fent durant tota l'escolaritat, posa l'accent en els aspectes de personalitat, d'aprenentatge (capacitat de treball, d'organització, d'autonomia i de resoldre les dificultats) i de relació social. Aquests aspectes ajuden a l'autoconeixement que l'alumnat ha d'anar adquirint, ja que durant els darrers cursos d'ESO haurà de prendre decisions.

El DOP treballa, juntament amb els tutors, la barreja de grups d'un curs a l'altre. Hi intervenen els sociogrames i altres fonts d'informació que ajuden a prendre decisions.

El procés d'orientació acadèmica, pròpiament, comença a tercer d'ESO amb una anàlisi d'autoconeixement: Com sóc? En què em trobo competent? Com em veuen els altres? Què espera la família de mi?

Es fan sessions específiques a tutoria, en què es tracten diversos aspectes de personalitat i d'habilitats de l'alumne perquè prenguin consciència de cap on volen encaminar el seu futur.

A Thau BCN, l'alumnat ja respon un primer test d'orientació vocacional, test d'Holland, que li permet fer la primera tria de les matèries optatives de quart d'ESO.

A Thau SC, els alumnes de tercer passen unes proves d'aptitud, de personalitat i d'interessos professionals (prova Sèpal), vehiculades per l'empresa Sèpal, dedicada a serveis educatius. Té un retorn individualitzat als tutors de tercer i, finalment, hi ha un informe per als alumnes i les seves famílies. El treball sobre l'autoconeixement que es fa, de manera més concreta, a tercer d'ESO, està enfocat en quatre aspectes:

- Capacitats – Què sé fer? / Què puc fer?
- Habilitats – Què m'agrada?
- Interessos – Com sóc?
- Valors – Com penso?

És molt important per a l'alumnat el propi coneixement, ja que l'ajudarà a l'hora de triar el seu camí acadèmic i, en un futur, professional. També hi té

un paper important la família, que ha de conèixer el perfil del seu fill o filla per acompanyar-lo en aquesta presa de decisions.

El DOP col·labora en aquest procés de treball personal d'autoconeixement en l'aspecte d'habilitats personals i d'aprenentatge.

A quart d'ESO, l'alumnat ja concreta més en l'elecció acadèmica i professional; tot i que aquest darrer aspecte es treballa més, l'acció tutorial i l'orientació està més focalitzada en la presa de decisions: què faré, on es pot estudiar? Per aquest motiu el suport que donem està molt més centrat en els interessos i els camps professionals.

En aquest sentit, es fa un treball enfocat en dos aspectes principals:

1. Coneixement de l'entorn:

- Entorn acadèmic. Educaweb, empresa de serveis educatius, ofereix tallers pràctics, anomenats Aula Mòbil, i sessions informatives a través d'un navegador (Neptú) per d'ajudar l'alumne a prendre decisions. L'alumnat hi pot consultar tot tipus d'informació sobre l'oferta educativa que hi ha, tant d'estudis postobligatoris com superiors. També hi ha el Bagul de les professions, que dona informació sobre aquestes.

Dins d'aquest apartat, els alumnes poden conèixer els batxillerats del CIC i els cicles formatius a través de les direccions de les escoles i amb visites als centres.

A Thau BCN, alguns antics alumnes o germans grans dels que són a quart d'ESO els expliquen la seva experiència, quina tria d'estudis van fer i com els ha anat des d'aleshores. També els passem un test tipus Holland, administrat per Educaweb i enfocat a les preferències acadèmiques.

- Entorn professional. A Thau BCN, a través d'un test més específic dissenyat per Barcelona Activa relacionat amb el món professional, l'alumnat i la seva família poden tenir un perfil professional força ajustat. A Thau SC, fan el Tast de professions, en què els alumnes de quart d'ESO, per grups, viuen l'experiència professional de pares i mares convivint amb ells un matí

o una tarda per copsar i conèixer de primera mà diferents realitats laborals. Totes les experiències es comparteixen, posteriorment, amb tot el grup. A Thau BCN, són els pares qui es desplacen a l'escola a explicar en què consisteix la seva professió.

- La presa de decisions. Aquest és el punt més important per a cada alumne, ja que ha de ser cada noi i noia qui prengui la decisió sobre cap on vol enfocar el seu recorregut acadèmic. Per això, l'orientació que reben els alumnes des de l'escola i des de casa és primordial, i només es pot fer des del coneixement de la personalitat global de cadascú.

El DOP dona suport en tot moment en aquesta tasca d'orientar i acompanyar durant tot el projecte escolar i vital de l'alumnat. Té una tasca orientadora per als mestres, els alumnes i les famílies mitjançant ponts de trobada per establir criteris comuns i pautes d'actuació.

CIC ESCOLA DE BATXILLERATS

L'autoconeixement, la informació i la decisió són tres peces clau en l'orientació del batxillerat.

L'orientació acadèmica i professional vol facilitar recursos i estratègies per prendre decisions. Per aquesta raó, l'Escola de Batxillerat des de fa temps hem pres el compromís d'acompanyar l'alumnat des de l'acció tutorial, des de l'aula i a partir de xerrades i conferències, amb la complicitat dels pares, i comptant amb el suport de professionals externs "Educaweb i Unportal" i interns des del DOP, a més de la visita sistemàtica d'antics alumnes que ens aporten la seva experiència concreta.

El decàleg d'objectius del pla d'acció tutorial (PAT) de l'Escola de Batxillerat de la ICCIC planteja la necessitat d'orientar l'alumnat en el seu futur acadèmic i professional, fet que compromet els tutors, en primera instància, l'equip directiu i el claustre de professors, molt especialitzat i sempre amatent a la realitat. L'itinerari que plantejarem inclou, d'una banda, un treball que afavoreixi l'autoconeixement de l'alumne, una eina cabdal per prendre decisions amb criteri i, de l'altra, la informació de l'oferta acadèmica, amb una mirada que abasti el mercat laboral.

Per concretar, abans de començar les classes de primer, de fet, l'alumne és rebut pel tutor o tutora, i en aquesta trobada hi ha una confirmació que la tria d'itinerari de batxillerat és correcta i coherent amb les seves expectatives acadèmiques i professionals. Si no és així, es planteja un canvi d'itinerari que s'avingui a allò que proposa l'alumne. De fet, aquesta reflexió es pot ampliar durant les quatre primeres setmanes de curs, mentre la normativa encara permet el canvi d'itinerari.

A més, el curs de primer de batxillerat per si mateix té una funció orientadora: el grau d'especialització acadèmica de les matèries i el seu tractament més autònom, o la confiança que transmet el professorat poden ser indicis d'una tria encertada o, també, de la necessitat d'un replantejament amb vista al curs de segon.

Durant aquest curs, es fan una sèrie d'activitats per anar dibuixant el futur acadèmic i professional. Es visita el Saló de l'Ensenyament i, prèviament, a tutoria es prepara aquesta activitat fent una cerca dels estudis i les seves variants al web Unportal.

Dins de l'activitat de tutoria grupal, és prevista la visita d'antics alumnes, que parlen del seu pas de batxillerat a la universitat o als cicles formatius. També expliquen la seva experiència professional, fet que els permet visualitzar de primera mà la realitat de la formació superior i del mercat laboral. En el marc del cicle de conferències, els alumnes acosten la mirada al món professional, ara des de la perspectiva més experta d'un professional consagrat. En acabar el curs acadèmic, els alumnes han d'omplir un formulari amb la tria de segon de batxillerat, que pot significar la continuació de l'itinerari que han cursat a primer o un canvi d'orientació.

Durant el segon curs de batxillerat, la tasca de tutoria grupal se centra principalment en l'orientació acadèmica i professional en diferents activitats. La primera actuació important és una jornada d'orientació que s'estructura en tres parts:

Educaweb du a terme una xerrada d'orientació, que uns dies abans també han rebut els pares. Aquesta xerrada es fa en dues parts ben diferenciades: primer es planteja la importància de la presa de decisions i els factors i els criteris necessaris que cal tenir ben presents, i a continuació es fa un repàs de l'oferta educativa d'estudis superiors.

Els alumnes duen a terme una activitat de reflexió sobre la presa de decisions amb el guiatge del tutor o tutora. Per a aquest procés és molt important l'acompanyament que l'alumnat ha tingut des de primer i l'autoconeixement, perquè qui pren la decisió és cada alumne.

Antics alumnes, agrupats per estudis i carreres, expliquen de primera mà aspectes concrets del currículum acadèmic i altres temes, per exemple la possibilitat de completar els estudis a l'estranger. En el marc d'aquest procés de reflexió, al mes de gener, els alumnes assisteixen a l'Aula Mòbil, on poden plantejar els seus dubtes a dues orientadores d'Educaweb.

D'altra banda, durant tot el curs els alumnes es poden acostar a les diverses universitats, facultats i centres d'estudis superiors. Els alumnes poden rebre aquesta informació sempre dins del marc de la tutoria grupal i les trobades individuals amb el tutor o tutora, així com una actualització de les noves ofertes universitàries i de cicles.

En algun cas, com ara la visita a la Universitat Autònoma de Barcelona, l'activitat es concentra en una jornada i l'Escola organitza l'horari d'assistència a les xerrades informatives; a vegades, però, els alumnes poden participar en una pràctica que organitza una universitat en concret, acompanyats d'un professor o professora; per descomptat que al mes de març poden tornar a visitar el Saló de l'Ensenyament.

Tant a primer com a segon de batxillerat, el tutor o tutora i el claustre de cada grup compta amb la col·laboració del DOP, que du a terme una tasca específica i de suport per orientar els alumnes que considerem, d'acord amb els pares, que necessiten un seguiment de caràcter extraordinari des del punt de vista personal, acadèmic i professional.

Finalment, l'escola acompanya els alumnes quan han de dur a terme la prematrícula i la inscripció a les PAU, i també la preinscripció universitària. A partir d'aquest moment hauran d'anar sols, la majoria per primer cop, a matricular-se als estudis que hauran triat, i decidir per on ha de començar el seu nou itinerari acadèmic i professional.

L'orientació és un procés d'acció educativa adreçat al desenvolupament global de la persona amb vista a la seva realització en un context laboral.

Persones

L'orientació i el currículum

Joana Ferrer i Miquel
Cap del Servei d'Orientació i
Serveis Educatius de la DGESOB,
Departament d'Ensenyament

Un projecte pedagògic de centre, que identifica l'orientació educativa i el currículum com els dos eixos cabdals i indissociables d'un tot, es posa al servei de l'acompanyament de l'alumnat en les tres dimensions formatives, la personal i social, l'acadèmica i la professional. És la seva aposta per fer realitat el projecte de vida de l'alumne i traduir aquesta visió en pràctica diària de centre, planificada i en revisió contínua.

Què és l'orientació educativa?

Orientar és donar atenció planificada i acompanyament a l'alumne per afavorir que s'impliqui en l'aprenentatge, el rendiment i la projecció de si mateix.

La intencionalitat de l'orientació educativa interpel·la el docent en qüestions pedagògiques com aquestes:

- Com puc propiciar el vincle amb el coneixement?

- Com detecto les maneres d'aprendre de l'alumne i hi responc?
- A través de quins processos faig visible en l'alumne la correspondència entre allò que aprèn i allò que es trobarà més endavant al llarg de la seva trajectòria vital?

El plantejament d'aquestes preguntes s'adreça a tots els alumnes de l'escola i del centre educatiu.

Què és el currículum?

El currículum és el corpus pedagògic que un centre desplega perquè, amb el conjunt de les seves accions educatives, l'alumne assoleixi un aprenentatge autònom competencial.

Aquesta definició conté el principi pedagògic següent: l'aprenentatge de qualitat que cal promoure